

УДК 37.914.771

Микола Пригодій, доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ

Анотація. У складних кризових умовах цифрові освітні платформи стають надійним і доступним інструментом для організації професійного навчання. Разом з тим, їх використання створює низку психолого-педагогічних проблем, до яких слід віднести: формування технологічної тривожності здобувачів освіти та викладачів; зниження уваги внаслідок поширеності цифрових відволікаючих чинників; відсутність особистої взаємодії в цифровому навчальному середовищі; посилення відчуття ізольованості; низька пристосованість до різноманітних стилів навчання; доступність цифрових інструментів для різних здобувачів освіти. Незважаючи на ці виклики, цифрові освітні платформи пропонують широкі можливості для інновацій та інклюзивності.

Ключові слова: цифрові технології, цифрові освітні платформи, здобувачі професійної освіти, психолого-педагогічні проблеми, цифровізація освіти.

Abstract. Digital educational platforms in the current crisis conditions provide a universal and affordable way to organize professional education. At the same time, their use poses a number of psychological and pedagogical challenges, including: the formation of technological anxiety among students and teachers; reduced attention due to the prevalence of digital distractions; lack of personal interaction in the digital learning environment; increased feelings of isolation; low adaptability to different learning styles; and the availability of digital tools for different learners. Despite these challenges, digital education platforms also offer opportunities for innovation and inclusiveness.

Keywords: digital technologies, digital educational platforms, vocational education students, psychological and pedagogical problems, digitalization of education.

Інтеграція цифрових освітніх платформ у систему професійної (професійно-технічної) освіти пропонує численні переваги та можливості як для здобувачів освіти, так і для викладачів. Ці платформи у сучасних кризових умовах надають універсальний і доступний спосіб проведення професійного навчання та

покрощують освітній процес у різних галузях, таких як технології, охорона здоров'я, будівництво та готельно-ресторанний бізнес тощо [8, с. 6-8].

Використання цифрових освітніх платформ створює низку психолого-педагогічних проблем. Однією з головних проблем є «технологічна тривожність», яка впливає як на здобувачів професійної освіти, так і на викладачів. Зіткнувшись з незнайомими цифровими інструментами або технічними збоями, люди можуть відчувати розчарування або навіть страх, що перешкоджає ефективній організації освітнього процесу. Ця тривога може проявлятися в різних формах, таких як небажання вивчати нові функції або побоювання щодо використання цифрових технологій в освітньому контексті [3, с. 33-38].

Більше того, поширеність цифрових відволікаючих чинників створює значну перешкоду для ефективного навчання. У сучасну цифрову епоху здобувачі професійної освіти занурюються у величезний масив онлайн-контенту, який змагається за їхню увагу. Соціальні мережі, розважальні платформи та додатки для обміну повідомленнями постійно вимагають уваги, часто відволікаючи від навчальних матеріалів. Як наслідок, здобувачам освіти важко утримувати концентрацію під час онлайн-занять або під час виконання «цифрових завдань». Це явище може призвести до зниження зацікавленості змістом курсу і, зрештою, перешкоджати запам'ятовуванню інформації [2, с. 3-6].

Відсутність особистої взаємодії в цифровому навчальному середовищі може сприяти виникненню почуття ізоляції та роз'єднаності серед здобувачів професійної освіти, а також між ними та викладачами. Відсутність соціального зв'язку може перешкоджати спільному навчанню і впливати на рівень мотивації. Під час традиційного навчання міжособистісна взаємодія відіграє вирішальну роль у формуванні почуття приналежності та спільноти серед здобувачів освіти. Однак у цифровому середовищі ці можливості для спонтанних дискусій, групової діяльності та невербальної комунікації можуть бути обмежені, що призводить до відчуття дистанції між людьми [4, с. 29].

Крім того, асинхронний характер багатьох цифрових освітніх платформ може посилити відчуття ізоляції, особливо для здобувачів освіти, які надають перевагу взаємодії в режимі реального часу та негайній зворотній зв'язок. Без присутності однолітків та викладачів, які надають підтримку і заохочення, здобувачам професійної освіти може бути складно залишатися вмотивованими і залученими до вивчення матеріалів курсу. Така ізоляція може бути особливо складною для здобувачів освіти, які покладаються на соціальну взаємодію як джерело мотивації та натхнення для своїх академічних пошуків [1].

Цифрові освітні платформи не завжди пристосовані до різноманітних стилів навчання та вподобань усіх здобувачів професійної освіти, що може призвести до їхньої роз'єднаності або труднощів у сприйнятті матеріалу. У той час як деякі здобувачі освіти можуть процвітати в самостійному, незалежному навчальному середовищі, інші можуть потребувати більшої структури і керівництва з боку викладачів. Так само здобувачі освіти з особливими навчальними вподобаннями, наприклад, візуали, аудіали чи кінестетики, можуть вважати певні цифрові ресурси менш ефективними для полегшення розуміння складних понять [7, с. 65].

Дизайн і зручність використання цифрових освітніх платформ можуть сильно відрізнятись, що впливає на загальний користувацький досвід і доступність для різних здобувачів освіти. Складні системи навігації, незрозумілі інструкції та технічні збої можуть створювати бар'єри для навчання і розчаровувати користувачів, що призводить до зниження рівня задоволеності та зацікавленості платформою. Крім того, проблеми, пов'язані з підключенням до Інтернету та сумісністю пристроїв, можуть ще більше поглибити нерівність у доступі до освітніх ресурсів, особливо для здобувачів освіти з малозабезпечених громад або сільської місцевості [5, с. 33-34].

Цифрова справедливість є дійсно нагальною проблемою в освіті, оскільки соціально-економічна нерівність у доступі до технологій та надійного інтернет-зв'язку створює значні бар'єри для участі та навчання маргіналізованих груп населення. У сучасному світі, що дедалі більше стає цифровим, доступ до

технологій та інтернету вже не є розкішшю, а необхідністю для академічного успіху. Однак багато здобувачів освіти з малозабезпечених громад не мають доступу до пристроїв, зв'язку та навичок цифрової грамотності, необхідних для повноцінної участі в онлайн-навчанні [6, с. 238-239].

Цифровий розрив поглиблює існуючу нерівність в освіті, обмежуючи можливості маргіналізованих здобувачів освіти у доступі до освітніх ресурсів, участі у віртуальних класах та виконанні онлайн-завдань. Не маючи рівного доступу до технологій, такі здобувачі професійної освіти опиняються в не вигідному становищі порівняно зі своїми однолітками, які мають доступ до необхідних інструментів і ресурсів. Ця нерівність не лише впливає на академічну успішність, а й закріплює соціально-економічну нерівність та обмежує можливості для кар'єрного зростання.

Хоча цифрові навчальні платформи пропонують численні переваги з точки зору гнучкості, доступності та масштабованості, вони також створюють значні виклики, пов'язані з соціальною взаємодією, залученням та інклюзивністю. Освітня та розробники навчальних програм повинні прагнути вирішити ці проблеми, впроваджуючи стратегії, спрямовані на зміцнення соціальних зв'язків, адаптацію до різних стилів навчання та покращення зручності й доступності цифрових освітніх платформ. Надаючи пріоритет цілісному благополуччю та навчальним потребам усіх здобувачів освіти, освітня може створити більш інклюзивне та ефективне цифрове навчальне середовище, яке дасть змогу майбутнім фахівцям досягти успіху в навчанні.

Вирішення питань цифрової рівності в освіті вимагає комплексного підходу, який охоплює як доступ до технологій, так і навички, необхідні для ефективного використання цифрових інструментів для викладання і навчання. Забезпечивши всім здобувачам освіти рівний доступ до цифрових технологій і надавши педагогам необхідну підготовку та підтримку, можна створити більш інклюзивне та доступне навчальне середовище, яке сприятиме академічному успіху для всіх, незалежно від їхнього соціально-економічного стану.

Незважаючи на виклики, цифрові освітні платформи відкривають шляхи до нововведень та сприяють інклюзивності. Інтерактивні мультимедійні ресурси, віртуальні симуляції та інструменти онлайн співпраці можуть покращити освітній процес і задовольнити різні стилі навчання. Крім того, цифрові платформи уможливають гнучку організацію навчання, дозволяючи здобувачам освіти отримувати доступ до навчальних матеріалів у будь-який час і в будь-якому місці.

Список використаних джерел

1. Kyriaki R. How to Increase Student Engagement in Online Learning. *LearnWorlds*. 2024. URL: <https://www.learnworlds.com/student-engagement-in-online-learning/>
2. Martens W., Su H.-K., Pang J. M., Wu S. C. Digital Distractions: An Analysis of Phone Usage Patterns, Cultural Influences, and Academic Performance Among University Students. *Qeios*. 2024. P. 1-16. URL: <http://dx.doi.org/10.32388/Q2OQK5>
3. Mokyр J., Vickers C., Ziebarth N. The History of Technological Anxiety and the Future of Economic Growth: Is This Time Different? *Journal of Economic Perspectives*. 2015. № 29. P. 31-50. URL: <http://dx.doi.org/10.1257/jep.29.3.31>
4. Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір: матеріали II Міжнар. наук.-метод. конф. (м. Харків, 23 березня 2023 р.). Харків: ФОП Панов А.М., 2023. 348 с. URL: https://kmpa.kh.ua/files/conferences/2023.03.23._Kharkiv._Vyshcha_osvita_za_novym_y_standartamy.pdf
5. Гуржій А. М., Пригодій М. А., Липська Л. В., Гуменний О. Д., Гуменна Л. С., Зуєва А. Б., Кононенко А. Г., Криворот Т. Г. Розроблення та використання мережевих навчально-методичних комплексів для підготовки кваліфікованих робітників: навч.-метод. посібник. Житомир: «Полісся», 2020. 214 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724213>
6. Довжук І. Цифрова нерівність в інформаційному суспільстві. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2022. № 14. С. 233-252. URL: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2022-14-233-252>
7. Змішане навчання майбутніх кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час: методичний посібник / [Єршова О. Л., Зуєва А. Б., Кручек В. А., Майборода Л. А., Радкевич О. П., Субіна О. О.]. Київ: Ін-т проф. освіти НАПН України, 2023. 186 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738719>
8. Цифрові технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у воєнний та повоєнний час: навч.-метод. посібник / Пригодій М.А., Гуржій А.М., Гуменний О.Д., Голуб І.І., Пригалінська Т.Г., Волошин А.М. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 327 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738690>